Rewarding Learning

Uimhir Lárionaid	
71	

Uimhir Iarrthóra

General Certificate of Secondary Education
2010

Tíreolaíocht

Páipéar 1
Ardsraith

[G3603]

G3603

DÉ LUAIN 14 MEITHEAMH, MAIDIN

AM

1 uair 30 nóiméad.

TREOIR D'IARRTHÓIRÍ

Scríobh d'Uimhir Lárionaid agus d'Uimhir Iarrthóra sna spásanna chuige sin ag barr an leathanaigh seo.
Scríobh do fhreagraí sna spásanna chuige sin sa scrúdpháipéar seo.
Freagair **gach ceann** de na **3** cheist.

EOLAS D'IARRTHÓIRÍ

Is é 126 an marc iomlán don pháipéar seo, le 6 mharc ar a mhéad ag dul do chaighdeán na cumarsáide scríofa.
Léiríonn figiúirí idir lúibíní ar thaobh na láimhe deise de leathanaigh na marcanna atá ag dul do gach ceist nó do gach cuid de cheist.
Tá rialóir de dhíth le húsáid le Ceist 1.

Don Scrúdaitheoir amháin	
Uimhir Ceiste	**Marcanna**
1	
2	
3	
CCS	
Marc Iomlán	

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna	Athmharc

Téama A: Atmaisféar agus Tionchar Daonna

1 **(a)** Déan staidéar ar **Fíor 1** a thaispeánann faisnéis ar éifeacht amháin a d'fhéadfadh a bheith ag téamh domhanda. Freagair na ceisteanna a leanann.

Rómhall leis an fhoraois bháistí a shábháil ar théamh domhanda

Image of Parrot removed due to copyright issues.

Scriosfar na hiarrachtaí atá ar bun le foraois bháistí na hAmasóine sa Bhrasaíl a shábháil mar gheall ar théamh domhanda. Tá príomh-shaineolaithe na Breataine ar athrú aeráide ar aon intinn anois go bhféadfadh 30% den Amasóin bás a fháil faoi 2050 má bhíonn ardú 2°C ar theochtaí an domhain. Agus is ábhar is mó buairt arís é gur féidir go scriosfar 70% den fhoraois bháistí má bhíonn ardú 3°C ann. Is féidir go bhfuil todhchaí dhian i ndán do na pearóidí Amasónacha, amhail an ceann ar thaobh na láimhe clé anseo.

Foinse: arna chur in oiriúint ó the Guardian Newspaper, 12/03/09.
Image http://petparrots.files.wordpress.com/2008/05/amazon-parrots.jpg

Fíor 1

(i) Cad é a chiallaíonn an téarma **téamh domhanda**?

[2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(ii) Comhlánaigh **Fíor 2** lena thaispeáint cén céatadán den fhoraois bháistí is féidir a chaillfear mar gheall ar théamh domhanda.

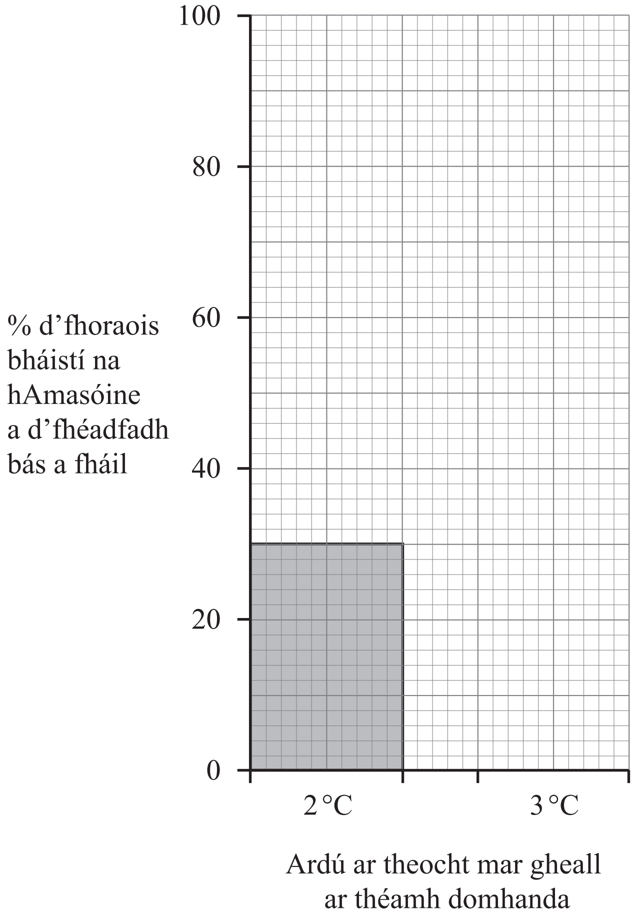

Fíor 2

[2]

(iii) Luaigh dóigh **amháin** ina mbeidh tionchar ag téamh domhanda ar ainmhithe foraoise báistí.

____

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(iv) Luaigh ina hiomláine cúis **amháin** le téamh domhanda.

[3]

(v) Luaigh ina n-iomláine **dhá** réiteach ar théamh domhanda.

[6]

LEATHANACH BÁN

(Leanann ceist 1 ar an chéad leathanach eile)

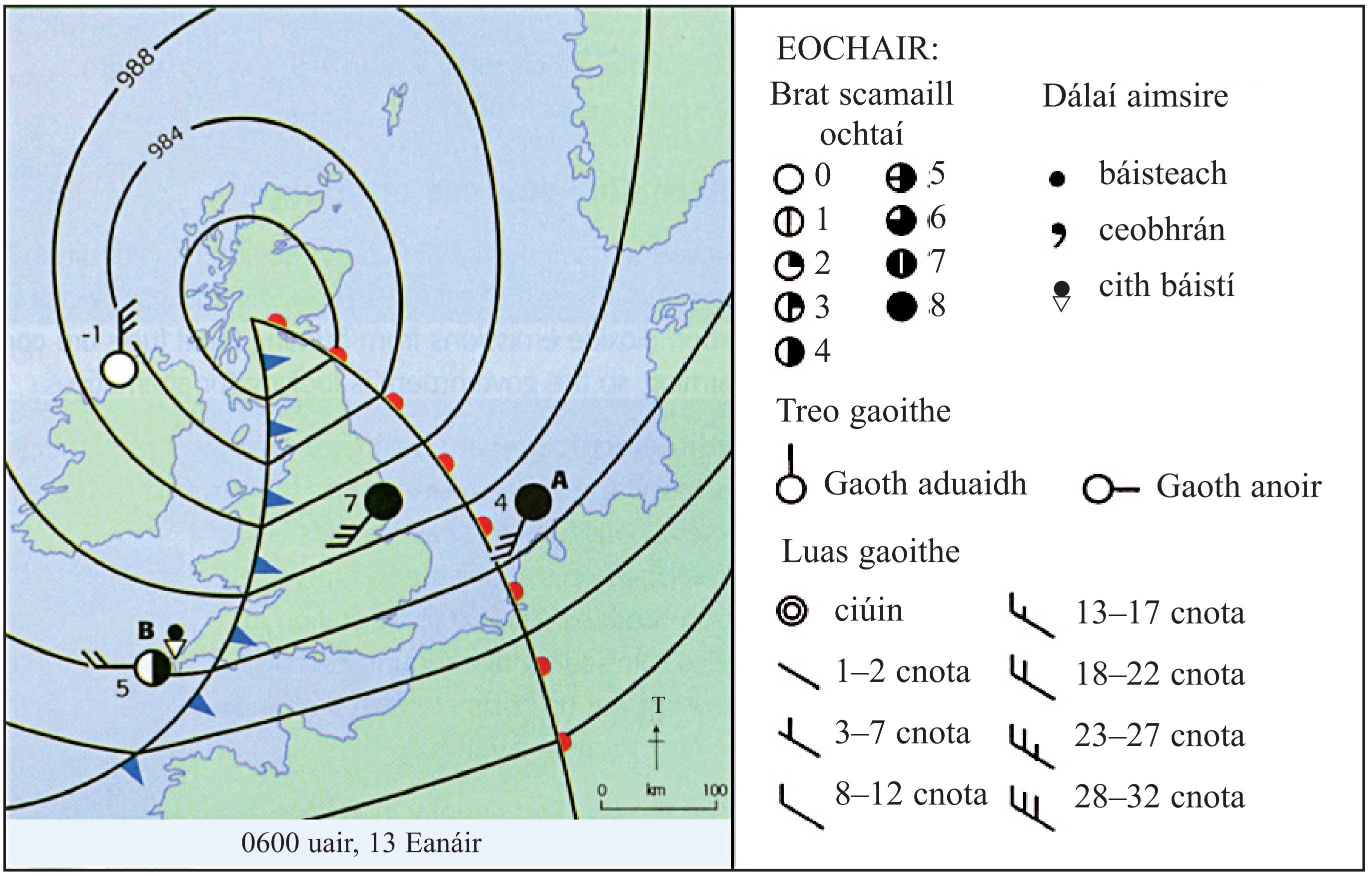

© Geog GCSE by Anna King et al (OUP, 2006), copyright © Oxford University Press 2006, reprinted by permission of Oxford University Press.

Fíor 3

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(b) Déan staidéar ar **Fíor 3** a thaispeánann córas aimsire os cionn na hÉireann agus na Breataine Móire.
Freagair na ceisteanna a leanann.

(i) Ainmnigh an cineál de chóras aimsire a thaispeántar in **Fíor 3**.

____ [1]

(ii) Ainmnigh an cineál fronta atá cóngarach do Stáisiún A.

____ [1]

(iii) Comhlánaigh an tuairisc aimsire seo do Stáisiún A.

Tá sé tirim ag Stáisiún A. Is é __________ cnota luas na gaoithe.

Gaoth ________________ atá ann. Is é __________ ochta an brat

scamaill. Is é __________°C an teocht. [4]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(iv) Luaigh agus mínigh dóigh **amháin** ar dócha go n-athróidh an aimsir ag A sna chéad 8 n-uaire an chloig eile.

____

____

____

____

____

____

____

____ [4]

(v) Ní bhíonn réamhaisnéisí aimsire cruinn ach go ceann cúpla lá. Luaigh ina iomláine fáth **amháin** le cad chuige.

____

____

____

____

____

____ [3]

Scrúdaitheoir Amháin

Marcanna	Athmharc

(c) Déan staidéar ar **Fíor 4** a luann cuid de na cúiseanna le héagsúlacht aeráide trasna na hEorpa. Freagair an cheist a leanann.

- Airde
- Domhanleithead
- Gnáthghaotha

Fíor 4

Luaigh ina iomláine cad é mar a théann **dhá** thoisc atá luaite in **Fíor 4** i bhfeidhm ar an aeráid trasna na hEorpa.

[6]

(d) I gcás ceantar ainmnithe feirmeoireachta a ndearna tú staidéar air, luaigh ina n-iomláine **dhá** dhóigh ar úsáideadh teicneolaíocht le tionchair na haeráide a mhaolú.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____ [6]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Téama B: Próisis agus Dúshláin Fhisiciúla

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

2 **(a)** Déan staidéar ar **Fíor 5** a thaispeánann crios de ghníomhaíocht bolcán agus creathanna talún san Aigéan Ciúin.

(i) Ainmnigh an crios gníomhaíochta a thaispeantar ar **Fíor 5** (atá á léiriú ag an líne chorcra).

____ [1]

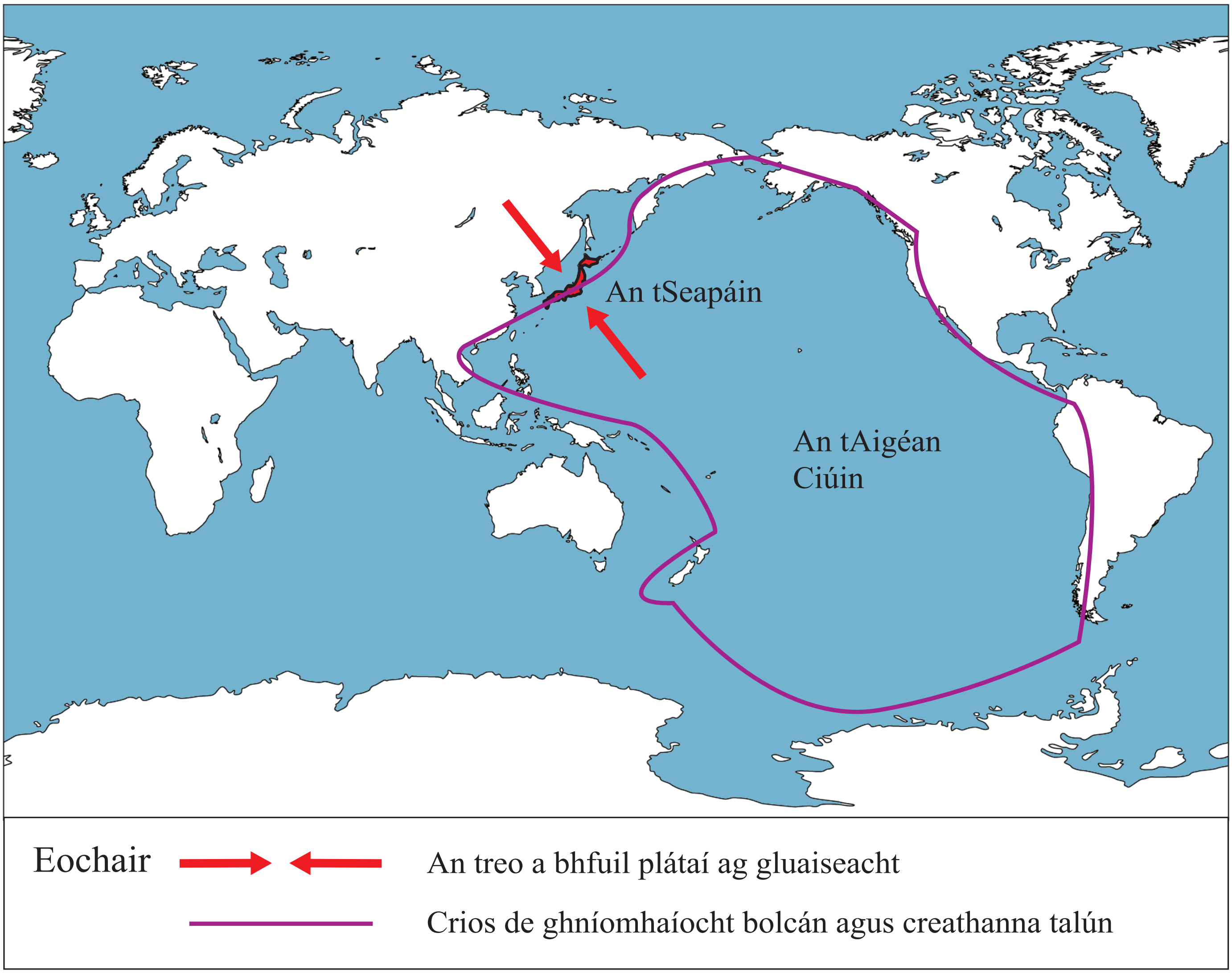

Foinse: An Príomhscrúdaitheoir

Fíor 5

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(ii) Agus **Fíor 5** in úsáid agat, luaigh an cineál de theorainn phlátaí atá sa tSeapáin.

____ [1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(iii) Agus **Fíor 5** in úsáid agat, mínigh cad chuige a mbíonn creathanna talún agus bolcáin sa tSeapáin.

[5]

(iv) Agus cás-staidéar de theagmhas creatha talún a ndearna tú staidéar air in úsáid agat, luaigh ina iomláine tionchar **amháin** a bhí aige ar na daoine agus luaigh freagairt bhainistíochta **amháin** a cuireadh i bhfeidhm i ndiaidh an teagmhais.

Ainm an chreatha talún

[6]

(b) Déan staidéar ar **Fíor 6** a thaispeánann méid an ualaigh a bailíodh ó Abhainn Bhaile an Doire i gContae Thír Eoghain. Freagair na ceisteanna a leanann.

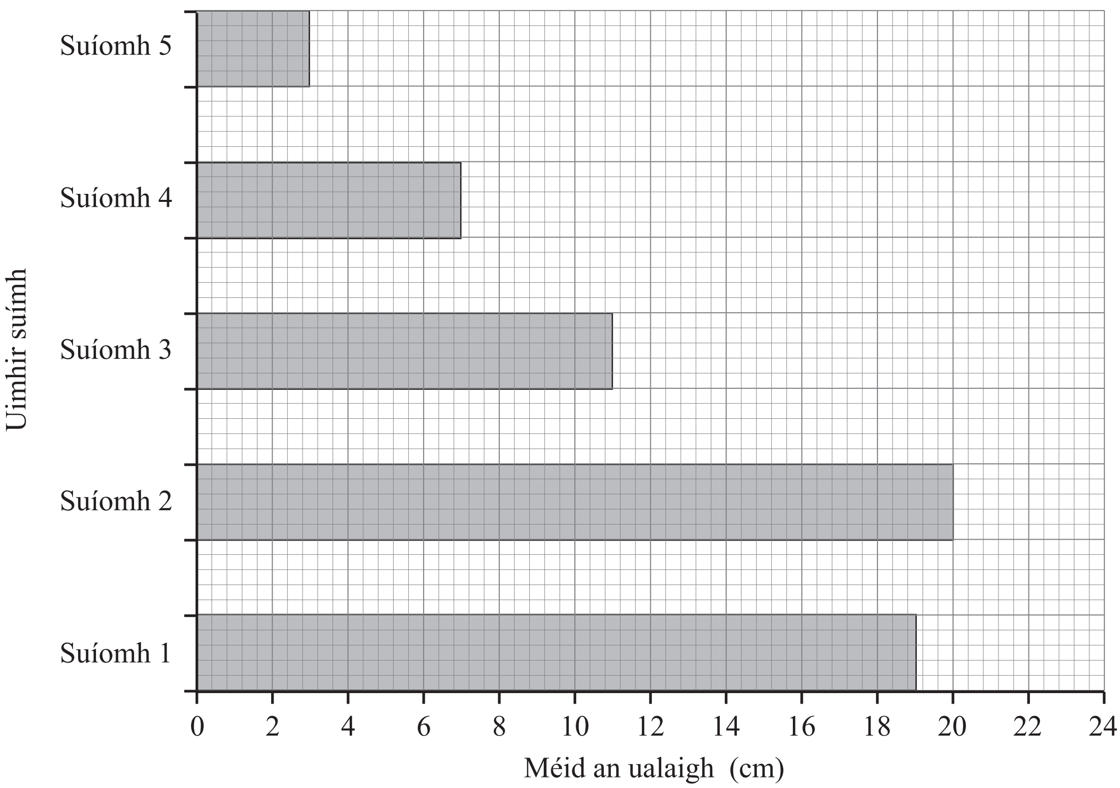

Uimhir suímh	Fad ón fhoinse (km)
1	0.2
2	3
3	7
4	15
5	23

Foinse: An Príomhscrúdaitheoir

Fíor 6

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(i) Agus **Fíor 6** in úsáid agat, cuir síos ar cad é mar atá méid an ualaigh ag athrú le sruth.

____

____

____

____

____

____

____

____ [4]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(ii) Comhlánaigh **Fíor 7** trí shaighead a tharraingt ón sainmhíniú go dtí an próiseas ceart. Tá ceann amháin acu déanta.

Creimeadh	Próiseas	Iompar
←	Nuair a imbhuaileann carraigeacha in éadan a chéile go mbristear ina bpíosaí beaga iad.	
	Nuair a bhíonn cáithníní á gcoinneáil i sreabhadh an uisce.	
	Na cáithníní á mbriseadh ag fórsa glan an uisce.	
	Carraigeacha á rolladh feadh leaba na habhann.	

Fíor 7 [3]

(iii) Cad é a chiallaíonn an téarma **sil-leagan**?

____

____

____

____ [2]

(c) Déan staidéar ar **Fíor 8** a thaispeánann cineálacha difriúla carraige. Freagair na ceisteann a leanann.

Grianghraf den charraig	Ainm na carraige	An cineál carraige
© Bureau of Economic Geology, The University of Texas at Austin http://www.beg.utexas.edu/mainweb/publications/graphics/granite-400.jpg	Eibhear	
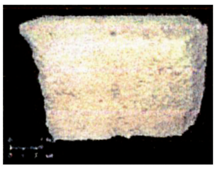 *© Florida Department of Environmental Protection and Florida Geological Survey*	Aolchloch	
Image of Slate rock removed due to copyright issues	Slinn	Meiteamorfach

Fíor 8

(i) Comhlánaigh **Fíor 8** tríd an chineál carraige a scríobh sa bhosca cheart. Tá ceann amháin acu déanta. [2]

(ii) Cad é a chiallaíonn an téarma **carraig mheiteamorfach**?

____

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(d) Déan staidéar ar **Fíor 9** a thaispeánann gné aolchloiche. Freagair na ceisteanna a leanann.

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

© D J Waters & F G Waters www.earth.ox.ac.uk/%7Eoesis/field/index.html

Fíor 9

(i) Ainmnigh an ghné aolchloiche a thaispeántar in **Fíor 9**.

____ [1]

(ii) Ainmnigh gné aolchloiche **amháin** eile a bhíonn faoin talamh sa timpeallacht seo.

____ [1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(iii) Cuir síos ar struchtúr aolchloiche agus mínigh cad é mar a chuidíonn próiseas síonchaithimh aolchloiche leis na gnéithe sainiúla sa timpeallacht seo a chruthú.

Struchtúr

____

____

____

____ [2]

Próiseas síonchaithimh

____

____

____

____

____

____ [3]

(iv) Folínigh an cineál **amháin** de shíonchaitheamh meicniúil atá sa liosta seo thíos.

bitheolaíoch **reo is coscairt** **sil-leagan** [1]

(v) I gcás ceantar aolchloiche **amháin** in Éirinn nó sa Bhreatain Mhór a ndearna tú staidéar air, luaigh ina iomláine easaontas leasa **amháin** a d'fhéadfadh a bheith ann idir grúpaí difriúla daoine a úsáideann an ceantar agus luaigh ina hiomláine freagairt bhainistíochta **amháin** a cuireadh i bhfeidhm leis an chás a réiteach.

Ainm an cheantair aolchloiche ______________________________

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____ [6]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Téama C: Éiceachórais agus Inbhuanaitheacht

3 **(a)** Déan staidéar ar **Fíor 10** a thaispeánann biashlabhra a d'fhéadfadh a bheith i dtalamh portaigh in Éirinn. Freagair na ceisteanna a leanann.

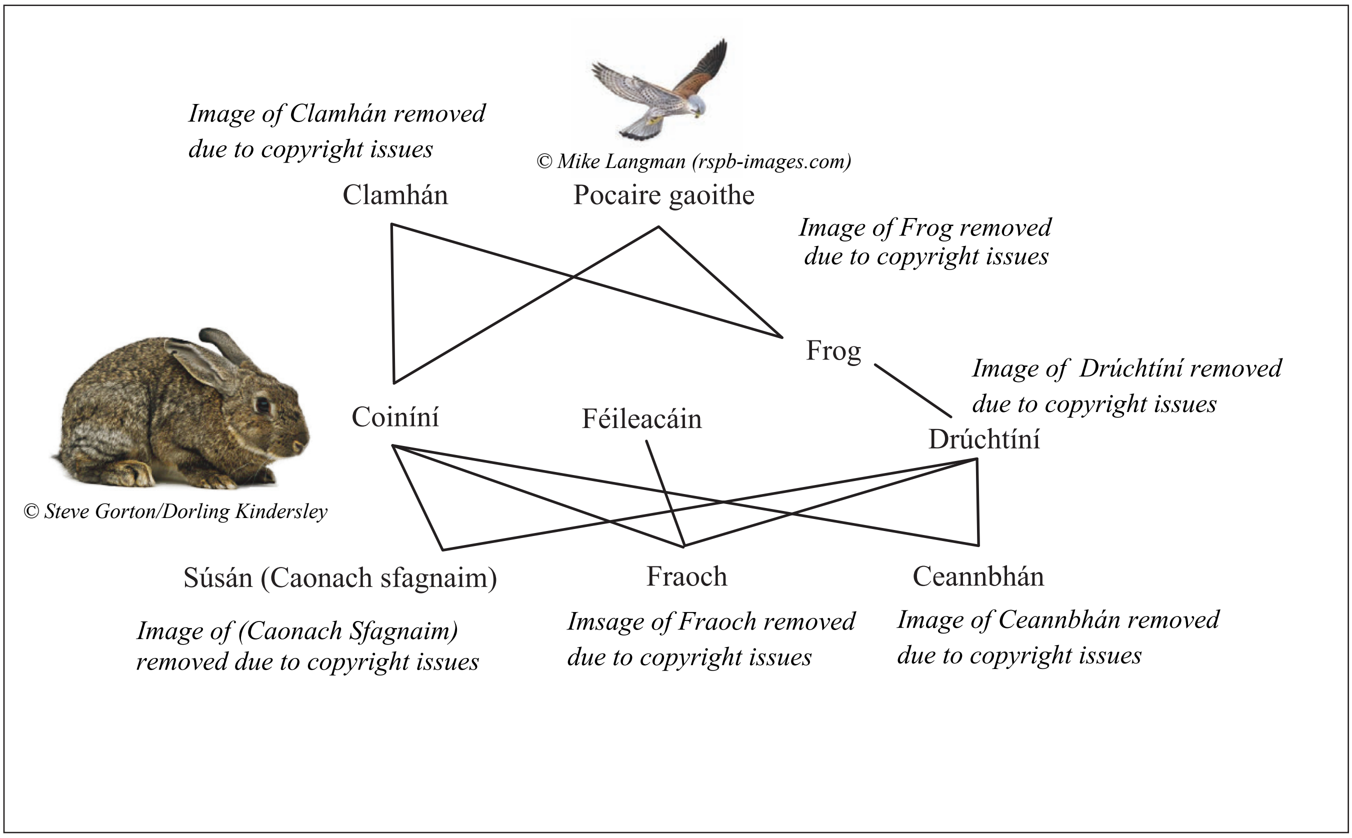

Fíor 10

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(i) Is cineál ithreach í móin. Cad é a chiallaíonn an téarma **ithir**?

____

____

____

______________________________ [2]

(ii) Ainmnigh táirgeoir **amháin** agus tomhaltóir **amháin** a thaispeántar in **Fíor 10**.

Táirgeoir ______________________________ [1]

Tomhaltóir ______________________________ [1]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(iii) Mínigh an fheidhm atá le táirgeoirí in éiceachóras.

____

____

____

____

____

____ [3]

(iv) Tá líon na bpocairí gaoithe in Éirinn ag dul i laghad. Luaigh ina hiomláine éifeacht **amháin** a d'fhéadfadh a bheith aige seo ar an éiceachóras talamh portaigh.

____

____

____

____

____

____ [3]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(v) Déan staidéar ar **Fíor 11** ina luaitear cuid de na dóigheanna a mbíonn tionchar ag daoine ar cheantair thalamh portaigh. Freagair an cheist a leanann.

- Coilltiú
- Baint mhóna
- Innilt chaorach

Fíor 11

Luaigh ina iomláine cad é mar a théann **dhá cheann** de na gníomhaíochtaí seo i bhfeidhm ar éiceachóras talamh portaigh ainmnithe a ndearna tú staidéar air.

[6]

(b) Déan staidéar ar **Fíor 12** a thaispeánann dáileadh na bhforaoisí trópaiceacha báistí ar fud an domhain. Freagair na ceisteanna a leanann.

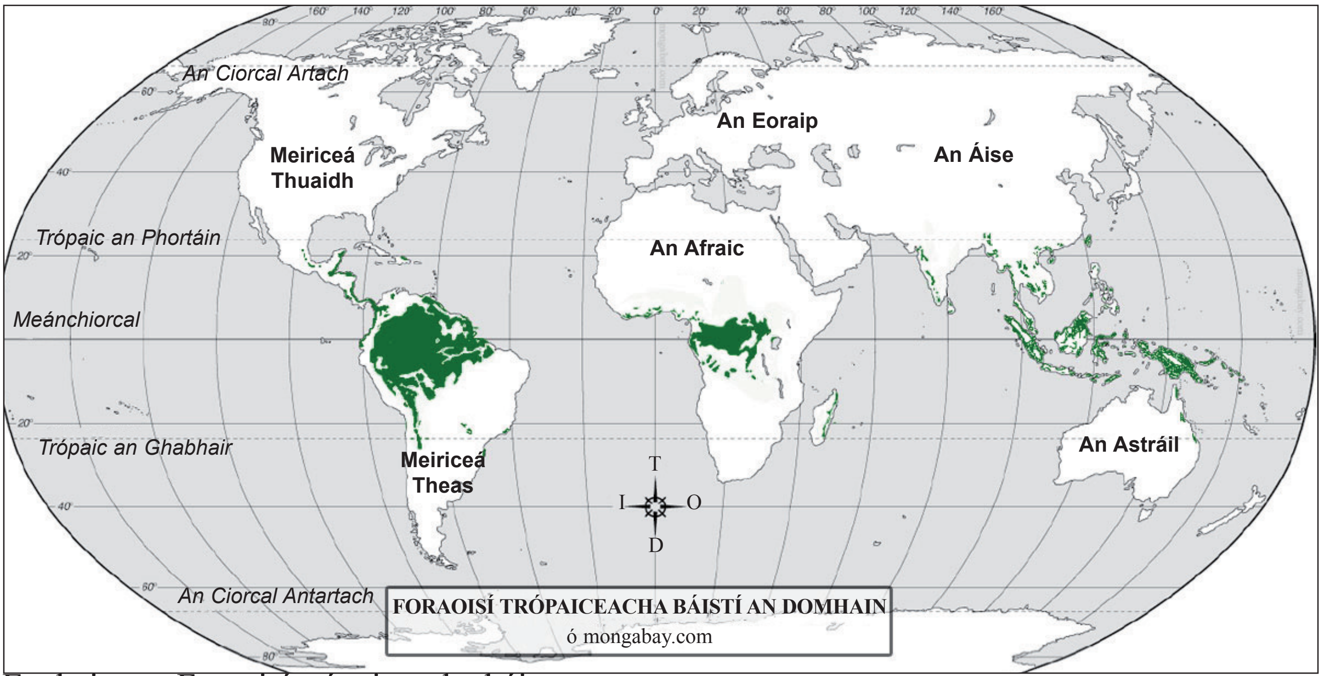

Eochair: ■ Foraoisí trópaiceacha báist *© Mongabay.com http://www.mongabay.com/images/rainforests/world-rainforest-map.jpg*

Fíor 12

(i) Cuir síos ar dháileadh na bhforaoisí trópaiceacha báistí.

[5]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(ii) Luaigh ina hiomláine dóigh **amháin** a dtéann aeráid na bhforaoisí báistí i bhfeidhm ar an fhásra nó ar an ithir.

____

____

____

____

____

____ [3]

(iii) Cuir síos ar bheart caomhnaithe i bhforaois bháistí ainmnithe a ndearna tú staidéar uirthi. Luaigh ina iomláine cad é mar atá an beart seo ag cuidiú leis an éiceachóras.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____ [7]

(c) Déan staidéar ar **Fíor 13** a thugann faisnéis ar fheirm saoire éiceathurasóireachta in Norfolk, Sasana. Freagair na ceisteanna a leanann.

Feirm Deepdale

Brú agus ionad campála éiceabhách, ionad eolais do chuairteoirí, siúlóidí feirme agus feirmeoireacht, ar ndóigh, ar chósta galánta Norfolk thuaidh

Deepdale Backpackers Hostel | **Deepdale Granary Group Hostel** | **Deepdale Camping** | **Deepdale Tipis**

Ionad Eolais do Chuairteoirí | Imeachtaí agus Cúrsaí | Gníomhaíochtaí agus Tarraingtí | Siúl agus Rothaíocht | Faoi Deepdale | An Dóigh le Teacht Orainn

Éiceapholsaithe

Tá na fálta sceach go fóill againn le beathra éan a spreagadh. Rinneadh suirbhé ar éin ar na mallaibh agus fuarthas amach go bhfuil 52 speiceas éan ar a laghad i mbun póraithe ar an fheirm.

Glactar an-chúram le feirmeoireacht na mbarr lena chinntiú go n-íoslaghdaítear ar shrianadh ceimiceach lotnaidí agus galar.

Fíor 13

© Deepdale Farm

(i) Luaigh gníomhaíocht turasóireachta **amháin** a bhíonn ar bun in éiceachóras Norfolk.

____ [1]

(ii) Luaigh dóigh **amháin** a bhfuil inbhuanaitheacht an éiceachórais áitiúil á cinntiú ag an fheirm saoire seo.

____

____

____

____ [2]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc

(iii) I dtaca le limistéar trópaiceach ainmnithe a ndearna tú staidéar air, luaigh ina n-iomláine buntáiste **amhain** agus míbhuntáiste **amháin** a bhí ann mar gheall ar éiceathurasóireacht.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____ [6]

Scrúdaitheoir Amháin	
Marcanna	Athmharc
Caighdeán na cumarsáide scríofa	

SEO DEIREADH AN SCRÚDPHÁIPÉIR

Source of images used in Fig. 10: http://www.scotlandframed.co.uk/images/Flowers/Bog-Cotton
http://img.thesun.co.uk/multimedia/archive/00472/SNN2120FROG_472736a.jpg
http://www.rspb.org.uk/wildlife/name/blackslug/index.asp
http://www.rspb.org.uk/wildlife/birdguide/name/kestrel/index.asp
http://www.rspb.org.uk/wildlife/birdguide/name/k/buzzard/index.asp
http://www.dkimages.com/discover/previews/865/80015765.JPG
http://www.dkimages.com/discover/previews/962/35013105.JPG
http://farm1.static.flickr.com/50/134204795_5aac598511.jpg

Cuireadh isteach ar chead chun an t-ábhar cóipchirt uile a atáirgeadh.
I gcásanna áirithe is féidir nár éirigh le CCEA teagmháil a dhéanamh le húinéirí cóipchirt agus beidh sé sásta na hadmhálacha sin a fágadh ar lár a chur ina gceart amach anseo ach é a chur ar an eolas.